

Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған «Сейфуллин оқулары – 17: «Қазіргі аграрлық ғылым: цифрлық трансформация» атты халықаралық ғылыми – тәжірибелік конференцияға материалдар = Материалы международной научно – теоретической конференции «Сейфуллинские чтения – 17: «Современная аграрная наука: цифровая трансформация», посвященной 30 – летию Независимости Республики Казахстан.- 2021.- Т.2, Ч.1 - С.14-16

ПОРТТАҒЫ ВЕТЕРИНАРИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ

Курмангазы Р.
Кемешов Ж.Ө.

Тарихқа үнілсек, Каспий – әр дәуірде қырықтан астам атауларға ие болып, жағасында адамзат тарихындағы түрлі тайпаларға қатысты шежірелі оқиғалар өрбіген алып су айдыны.

Бүгінде Каспий Кеңес Одағының ыдырауына байланысты жағасында бірнеше тәуелсіз мемлекеттер танылған теңіз. Еуропа мен Азия құрлықтарының арасынан ойып тұрып орын тепкен су айдынының нарықтық экономика заманында әлеуеті айрықша маңызға ие. Кезінде бір одақ құрамында балық пен мұнай тасымалдауға, өнеркәсіп орталықтарының құрылуына орай, сондай-ақ, қорғаныс қауіпсіздігін нығайту мақсатында өркендеген кеме қатынасы егемен елдердің өзіндік мүддесі жолында қайта құрылымдауды бастан кешуде. Қазір Каспий жағасында орналасқан Иран, Ресей, Әзербайжан, Түрікменстан порттары арасында Қазақстанның Ақтау порты айрықша аталады. Ол кеме тоқтап, жүк тиеліп-түсірілетін көп порттың бірі емес, зор әлеуетке ие көлемді де көшбасшы бекет, тоғыз жолдың торабы, қос құрлықтың танабы дерлік дәліз. Ауданы 390 мың шаршы, жағалау ұзындығы 7 мың шаршы шақырымды құрайтын, тереңдігі кей жерлерде 1025 метрге дейін жететін теңіздің шартты түрде 28-29 пайызы Қазақстанның, 16 пайызы Ресейдің, 21 пайызы Түрікменстанның, 14 пайызы Иранның және 20 пайызы Әзербайжанның үлесіне тиеді. Қазақстандық үлесті жағалау сызығы бойынша есептегенде ол 2340 шақырым шамасындағы жер. Атақты «Ұлы Жібек жолының» сүрлеуі қалған Маңғыстауда далалық автокөлік және теміржолдардың, мұнай мен газ тасымалдаған құбырлардың, күнге таласа зымыраған аққанат ұшақтардың сапарын толықтырып, бағытын байыта түскен қатынас түрінің бірі осы теңіз арқылы қалыптасты. Бұл ұлы сапар Ақтау халықаралық теңіз-сауда порты табалдырығынан басталады. Содан әрі әлемге қақпа ашылып, портағы ветеринариялық қызметте бір қалыптандыра басталды.

Теңіз жағасындағы даланың игеріліп, онда қала бой көтеріп, теңіз суы тұшытылып кәдеге жаратыла бастауының барлығында Ақтау порты үлкен қызмет атқарды. Өзі де кеше ғана іске қосылған, бас толқын тосқысымен оған қосымша шағын толқын тосқысы бар, құрғақ жүктерге арналған төрт аймаққа ие порт тұтастай бір өңірдің, бір қаланың тағдыр-тұрмысында

белсенділікке ие болды. Ақтау порты арқылы тасымалдайтын жүк міндетті түрде ветеринариялық бекеттің қызметкерлерінің тексерісінен өтеді.

Тексеріске алынғандарға ветеринариялық бақылауды ұйымдастыру тауарларды халықаралық сауда байланысы және пошталық қатынастар бойынша тасымалдау кезінде оларды ветеринариялық қадағалау болып табылады. Сондай-ақ импорт және экспорт кезінде:

-Жануарлардан алынатын өнімдерді сертификаттаудың нормативтік-құқықтық базасын

- жануарларға және мал шаруашылығы өнімдеріне ветеринариялық сертификаттарға, тасымалдауға қатысты КО-нан экспорттауға арналған КО-дан жануарлардан алынатын өнімдер және осындай өнімдердің транзиті КО аталмыш порт аумағы арқылы жүргізу жатады.

-Экспортты сертификаттау

Экспорттаушы немесе жүкке жауапты тұлға ПВБ мыналарды ұсынады, яғни ветеринариялық құжаттарды беруге арналған өтінім.

Мемлекеттік ветеринариялық дәрігер ұсынылған құжаттарды бағалайды ветеринариялық құжатты рәсімдеу үшін жүкті тексереді (қажет болса, коньейнерді пломбылайды). Порттағы ВБ / порттағы шекаралық ветеринариялық бекет, құжатты тіркейді қосымша нөмір беріп орталыққа тіркейді. Нөмірді алу, аумақтық/шекаралық мемлекеттік ветеринариялық дәрігері ветеринариялық бекетке ветеринариялық құжат береді. Азық-түлікті және ветеринариялық порттағы бақылау бөлімі ветеринариялық шекаралық бекеттер (бөлімшелер) есебін жүргізеді. Жануарларға және жануарлардан алынатын тауарларға беріледі.

Сонымен портағы ветеринариялық бақылау:

VGC – (ветеринариялық-инспекциялық шекара жүйесі) пайдаланылады Қазақстан Республикасының ішінде оған мынадай деректер енгізіледі:

-зертханалық зерттеулер, құжаттық тексерулер, сәйкестік және жүк бойынша қабылданған шешімдер (Онда сіз бәрін көре аласыз сертификат ілеспе жүк).

IVO - (импорт ветеринар on-line уақыт 2020 системасында) жүйесі заңнамаға байланысты өтеді.

Нақты жүк туралы деректерді енгізу кезінде жүйе бәрін береді осы жүкке қатысты заңнамалық актілер және сертификаттар модельдері бұл жүкке берілуі міндетті.

TRACES-ветеринарлық қадағалаудың жалпы Еуропалық жүк жүйесі. Көрсетілген жүйе мынадай өнімдерге қатысты пайдаланылады КО аумағында пайдалану үшін, сондай-ақ транзит арқылы КО аумағы.

Осы жұмыс барысында портта төмендегілерге көңіл аудардық:

1. Кедендік одақ аумағына экспорттау.

Ветеринарлық қызметті рәсімдеуде ілеспе құжаттар ветеринариялық тексерусіз жүзеге асырылады, штрихтық бақылау.

Мысалы, Тоңазытқыш кәсіпорында тіркеу фактісі анықталды көлік нөмірі дұрыс емес ветеринариялық сертификат тікелей сертификаттауды жүргізу туралы айтатын қаражат жүкті жөнелту кезінде ветеринардың болуы.

Барлық порттық ветеринариялық бекеттер инспекциялық құрал саймандармен жабдықталған, бақылауға жүргізуге арналған бекеттер (фото-бине материалдар қоса беріледі) бақылаудағы өнімдерден келетін ветеринариялық тексерулер үшінші елдер. ветеринарлық кепілдіктерге негізделген. Порттағы ветеринариялық қызметтің жұмыс уақыты шектеусіз, себебі портқабылдаған сауда кемелері межеленген уақыттан тыс тұратын болса тәуліктік төлем ақы алынады және экожүйені ластауға себепші болуы мүмкін. Сол себепті мемелекттік шекараны өткенде, міндетті түрде порттың ветеринариялық бекетіне телехабарлама автоматты немес смс түрінде түседі.

Әдебиеттер тізімі

1. Ж. Аупбаев, Г. Шынтемірқызы, «Егемен Қазақстан». Порт АҚТАУ-БАУТИНО-ҚҰРЫҚ 2020 жыл, электрондық ресурс.
2. Решение Комиссии Евразийского экономического союза от 18 июня 2010 года № 317. О применении ветеринарно-санитарных мер в Евразийском экономическом союзе. 3 стр.
3. Ветеринарные требования, привлечение инвестиции, экспорт продукции-какие результаты достигнуты в развитии сх РК в 2019 году.
<https://primeminister.kz/>
4. Анализ таможенной инфраструктуры в морских портах (по итогам мониторинга в 2014 году) стр.59